

Taylor Patrick

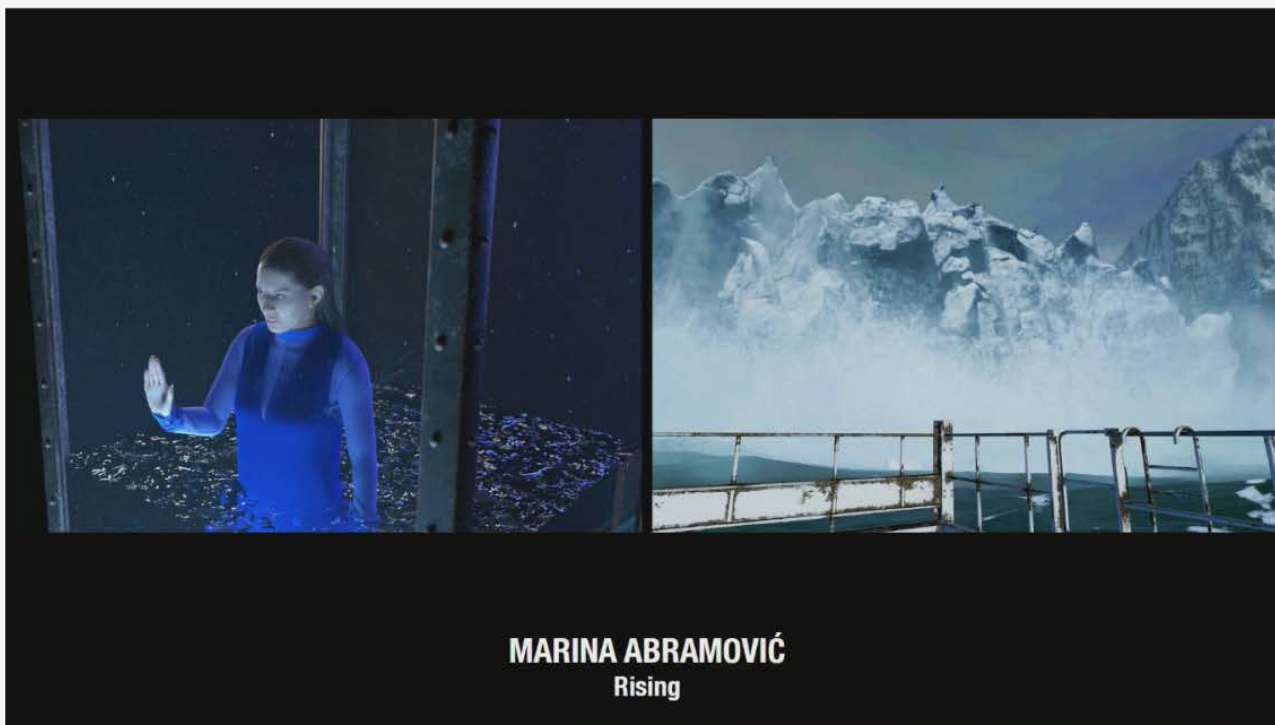
Harder, better, faster, stronger

Múzeumi víziók a technológia igézetében¹

Képzeld el, hogy egy képernyőn rohangáló, virtuális shiba inu (japán spicc kutyafajta) követve térképünk fel egy kiállítást² vagy azt, hogy a 2022-es Bukarest Biennálé kurátora már nem egy embertársunk lesz, hanem egy Jarvis névre keresztelt, mesterséges intelligenciával működő program. A *The Next Biennial Should Be Curated by a Machine* című projekt honlapjára látogatva pedig szemtanújává válhatunk, ahogyan 64 egyidejűleg keletkező kuratori vízió egyszerre bontakozik ki egy komplex szoftver jóvoltából.³ Az önmagukat – egy zárt adathalmazból – generáló kiállítások párhuzamos univerzumaiban fiktív művészletrajzokat, koncepciókat és méltatásokat ír a láthatatlan gép. A villogó, bizonytalanul visszatáncoló kurzor mögött nincsen emberi tudat.

Egy futurisztikus kiállítás díszletét lelki szemeink elé idézve képzeljük magunkat egy hatalmasra felnagyított tamagocsi közepébe, ahol megbámulhatjuk egy digitális organizmus szeszélyes tekerését.⁴ A *BOB (Bag of Beliefs)* névre keresztelt, kaktuszos karakterű, kígyózó lény Ian Cheng amerikai képzőművész teremténye, olyan jószág, melyet az évszázadok óta finomhangolt képzőművészeti kategóriarendszer még nem tudott házasítani. A kijelzőkön cikázó *BOB* elemzésekor próbálkozhatunk a festmény, a szobor és a grafika triumvirátusát kiegészítő, mára hosszú történelmi múltra visszatekintő technikai médiumok mellett egy sor további azonosítási címke lefuttatásával, ám mindezekkel kudarcot vallunk – sejtjük, hogy az alkotások körülötti ontológiai bizonytalanságra a továbbiakban talán egyre gyakrabban számíthatunk. A művészet és a művészetközvetítés horizontján egyre különösebb formációkat kell fogalmilag megközelíteni, éppen ezért fontos a tapasztalatok, a problémák és a lehetséges megoldások megvitatása. A kétnapos, a Ludwig Múzeum által szervezett *HyMEX (Hybrid Museum Experience Symposium)* című szimpózium átfogó jelleggel közelítette meg a virtuális és valós megoldásokat ötvöző hibrid színterek lehetőségeit a művészet és a múzeum területeire fókuszálva. Ebben a jövőt aktívan alakítani vágyó felfogásban a múzeum szinte társalkotóként kutatja a művészet lehetséges útjait, a múlt relikviáinak gondozása mellett pedig a jövőt is kezelésbe veszi.

↑
Daniel BIRNBAUM
előadása
HyMEx 2021, Ludwig
Múzeum – Kortárs
Művészeti Múzeum,
beyondmatter.eu
Fotó: Ludwig Múzeum
– Kortárs Művészeti
Múzeum
←

A különböző területek szakemberei a HyMEx sűrűn beosztott két napja során a legutóbbi projektjeiken, valamint sokirányú kutatómunkájukon keresztül vitatták meg a lehetséges jövők jelenre vonatkozható tanulságait. Emellett két, a Ludwig Múzeumban megrendezett kiállítás online tárlatvezetésén is részt vehettek a szimpózium látogatói (*Időgép, Térűgyek*). A kibontakozó állaspontokat ütköztető panelbeszélgetések során a hangsúly a virtuális és a kiterjesztett valóságok interakciót és részvételt szorgalmazó platformjaira helyeződött a bezárt múzeumok és otthon rekedt nézők szétszórta magányával szemben. Kulcsfogalomként emelkedett ki a „post-custodial” fordulat kérdése, amely az archívumok és a gyűjtemények megnyitásának közösségi bevonódással és digitális szurrogátumokkal történő átalakításának igényét veti fel, és egy új, a társadalommal szorosabban együttműködő kuratori és múzeumi koncepciót körvonalaz. Felmerült a kialakulófélben lévő technológiák konzerválásának, egyáltalán gyűjthetőségének, rögzíthetőségének a kérdése, valamint az experimentális – racionális helyett relációs térként felfogott – múzeum szerepe a kortárs művészet progressziójában. Ebben az új feltételrendszerben az egyéni alkotó egy kreatív csapat tagja lesz, a művészet a nap huszonnégy órájában globálisan elérhetővé, a közösség pedig proaktív válik. Legalábbis ez a hipotézis. A kétszer tízórás esemény során bemutatott projektek lenyűgöző sokfélesége jelzi, hogy a technológiai fejlődés jelenkori következményei jócskán túlmutatnak azokon a tapasztalatokon, melyeket a koronavírusos időszakban a művészeti intézményeket követve elsajátíthatunk.

A szimpózium illusztris felszólalói között szerepelt a művészeti világban a progresszivitásáról híres, londoni székhelyű Serpentine Gallery senior stratégája, Ben Vickers is, akinek gondolatmenete szerint érdemes a mindenkorai technológiai vívmányok szerves kapcsolódá-

sából fokozatosan kialakuló együttállásokat közelebről vizsgálni. Vickers szerint, ahogyan a 2000-es évek elején a vezeték nélküli mobilinternet (3G), a szociális médiafelületek, a könnyen megosztható videók és a kezdeti telefonapplikációk keresztmetszetében kialakultak az olyan jelenségek, mint az Airbnb vagy a Youtube, úgy az aktuális technológiák összefonódásai is meglepő fordulatokat tartogathatnak. A kérdés az, hogy a virtuális valóság, a kiterjesztett valóság, a robotika, a drónok, a mesterséges intelligencia, a digitális „vízjelek” és a szofisztikált géntechnológia (CRISPR) kombinációiból milyen váratlan oldalágak nőhetnek ki. Ezek az utópikus gondolat kísérletek olykor a technopozitivizmus átütő erejű fényáradataiba vezetnek, máskor komoly etikai-morális kérdéseket feszegetnek.

Az előadások közötti, Kálmán András zeneszerző jóvoltából hallgatható, a képhibák hangig megfelelőjét nyújtó, izgalmas fúziós zene optimizmusának egyik ellenpontjaként gondolhatunk arra az eseményre, amit Varvara Guljajeva említett előadásában, amelynek során a Microsoft által fejlesztett chatbot (fecsegő robot), a TAY (Thinking About You) 2016-ban kevesebb mint 16 óra leforgása alatt vált rasszistává és hímsovinisztává, tükrözve az interneten uralkodó állapotokat. Vagy amit Tania Aedo Arankowsky előadásában hallhattak a szimpóziumot követők, aki Ionat Zurr és Oron Catts bioart művészek gondolatát idézte, miszerint az új (technológiai) tudás művészeti fejlesztését és beépítését mindig beárnyékolja a későbbi, akár rossz szándékú, kártékony felhasználás veszélye. Az előjelek hangsúlyozásán túl – a szimpózium során is említett Stanisław Lem nyomán – olyan mindennapi futurológiai tevékenységként is gondolkodhatunk a kérdések vizsgálatáról, amit egyszerűen a jövőbe tekintés elkerülhetetlen igénye diktál.

1 A főcím a Daft Punk nevű együttes egyik dalának címe, melynek szabad fordítása: Keményebb, jobb, gyorsabb, erősebb.

2 Ian Cheng *Emissary Forks for You* című műve a 2016-os Liverpool Biennálén volt megtekinthető.

3 UBERMORGEN, Leonardo Impett és Joasia Kraysa projektjének magyar fordítása: A következő biennálét egy gépnek kellene rendeznie (<https://whitney.org/exhibitions/the-next-biennial>).

4 Ian Cheng: *BOB*, 2018-2019.